

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 17 februari 1938 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående särskilt bidrag till Sveriges utsädesförening för vissa förädlings- och odlingsförsök.

(1:a avd.)

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkt 101, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet som kunde bliva förelagd riksdagen, till Befrämjande av fröodlingen m. m.: Särskilt bidrag till Sveriges utsädesförening för vissa förädlings- och odlingsförsök för budgetåret 1938/1939 beräkna ett reservationsanslag av 50,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 28 januari 1938 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 73, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till Befrämjande av fröodlingen m. m.: Särskilt bidrag till Sveriges utsädesförening för vissa förädlings- och odlingsförsök för budgetåret 1938/1939 anvisa ett reservationsanslag av 50,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet.

I en av *föreståndaren för Sveriges utsädesförening, professor H. Nilsson-Ehle* på given anledning upprättad promemoria har ifrågasatts anvisandet av särskilda medel — utöver föreningens sedvanliga statsbidrag — för möjliggörande av förädlings- och odlingsförsök med vissa kulturväxter.

Enligt vad i promemorian framhållits förelåge vanligen stora svårigheter att övervinna, innan en ny kulturväxt kunde upptagas i mera omfattande odling. Detta gällde såväl beträffande framskaffandet av sorter, mera lämpade för våra förhållanden än de, som direkt kunde erhållas utifrån, som i fråga om lämpligaste odlingsmetoder. Första förutsättningen för att man skulle lyckas med detta vore därför, att möjlighet förefunnnes för förädlings- och försöksverksamhet i tillräcklig omfattning.

Bland nya kulturväxter, som för närvarande kunna anses särskilt förtjänta att prövas i vårt land, hava i promemorian nämnts sojaböna, sötlupin och majs. Av ännu större värde har det emellertid ansetts vara, om linodlingen kunde utökas. I samband därmed har det ansetts lämpligt, att också en del andra olje- och spånadsväxters användbarhet prövas. På departementschefens begäran har utsädesföreningen gjort vissa utredningar angående de nyss nämnda växtslagen för utrönande av möjligheterna för deras förädling och odling inom landet. Utredningarna hava givit till resultat,

att det ansetts i hög grad motiverat, att förädlingsarbeten och försöksodlingar igångsättas.

I promemorian har lämnats en redogörelse för förutsättningarna för odling i vårt land av förevarande växtslag och arten av de förädlings- och odlingsförsök, som kunna ifrågakomma.

Närmare redogörelse över innehållet i promemorian återfinnes i propositionen (sid. 2—8).

Över promemorian har lantbruksstyrelsen, efter remiss, avgivit utlåtande den 22 december 1937.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

»Av den föregående redogörelsen torde framgå önskvärdenheten av att vissa kulturväxters duglighet för odling i vårt land göres till föremål för undersökning. Detta skulle vara av betydelse såväl för jordbrukets möjligheter till anpassning efter utvecklingen som för landets självförsörjning med viktiga och outhärliga förnödenheter. De växter, det närmast bör vara fråga om, äro sojaböna, lin och vissa andra spånads- och oljeväxter samt sötlupin medan åtgärder för ökad majsodling inom landet knappast kunna anses vara lika trängande. Att ett betydande behov av sojaböna förefinnes i vårt land, kan utläsas ur de höga importsiffrorna. Sojabönan kommer som bekant till användning inom oljeindustrien och är av värde för kraftfoderförsörjningen. Det torde vara önskvärt att genom inhemsk produktion göra landet mindre beroende av import av denna för vårt folkhushåll viktiga produkt. Vad linet angår torde förutsättningar finnas för att detta skall komma till stor användning inom textilindustrien i vårt land, till exempel såsom tillskott till träcellulosa, varjämte linfröet har ett stort värde bland annat som fodermedel. Tillgodogörandet av linet underlättas numera av att den första beredningen av detsamma kan förläggas till fabrikena. Genom odling av sötlupin skulle även förhållandevis mindre bördig jord kunna lämna en god avkastning av fodermedel. Om odling av dessa växtslag befundes möjlig, skulle detta gynnsamt påverka vårt lands försörjning med för folkhushållet viktiga förnödenheter samt möjliggöra minskning av odlingen av sådana växtslag, varav produktionen mera avsevärt överstiger landets eget behov med därav föranledda avsättningssvårigheter.

Som förutsättning för att de här avsedda kulturväxterna skola kunna med fördel odlas i Sverige gäller, att sådana arter kunna utfinnas, som trivas under våra klimatiska förhållanden och som i övrigt passa för odling i vårt land. Av utsädesföreningens förberedande undersökningar synes framgå, att utsikter finnas att kunna framskapa sådana lämpliga växtsorter. Härför erfordras emellertid omfattande förädlings- och odlingsförsök. Med hänsyn till vad jag i det föregående anfört, finner jag angeläget, att en dylik försöksverksamhet kommer till stånd.

För att utsädesföreningen skall kunna åtaga sig denna verksamhet torde särskilda medel utöver det årliga anslaget böra ställas till föreningens förfogande. Jag förordar därför, att särskilt statsbidrag beviljas föreningen för

ändamålet. Lämpligast torde vara, att detta bidrag gives karaktären av ett för tre års verksamhet avsett engångsanslag. Genom en dylik anordning torde förädlingsarbetet kunna mest rationellt anordnas och förutsättningar skapas för ernående snarast möjligt av praktiska resultat. Enligt vad jag inhämtat torde ett belopp av 50,000 kronor vara erforderligt för att föreningen skall bliva i stånd att utföra de av mig angivna undersökningarna.»

Utskottet. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förevarande framställning och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Befrämjande av fröodlingen m. m.: Särskilt bidrag till Sveriges utsädesförening för vissa förädlings- och odlingsförsök* för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *reservationsanslag* av 50,000 kronor.

Stockholm den 17 februari 1938.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 6.